

MOTSIGELSER // Kunstner Morten Traavik slakter norsk bistand i ny bok, men har selv sine svin på skogen.

Mine-rydder

Kulturintervjuet

SILJE MARIE STAVRUM NOREVIK
silje.norevik@bt.no

– Den nye boken din tar for seg et av dine mest kontroversielle prosjekt. Fortell.

– «Miss Landmine» var verdens første missekonkurranse for landmine-skadede kvinner, som jeg skapte og regisserte – først i Angola, og så i Kambodsja i 2009. Det fikk helt ulike utfall i de to landene. I Angola var det presidentfruen som kåret vinneren, mens i Kambodsja forbød statsministeren konkurransen.

– Hvorfor ville du skrive denne boken?

– Det var en kombinasjon av at jeg ble spurt, og at jeg følte tiden var moden. Nå var det gått lang nok tid til at jeg hadde det nødvendige overblikket. Dessuten er det et forsøk på å skrive Miss Landmine ut av meg og legge det bak meg for godt. En form for eksorsisme, eller det man i terapien kaller «closure».

– Hvorfor måtte du skrive den selv, fremfor å la andre analysere prosjektet?

– Fordi det følte naturlig å skrive selv, det er jo jeg som best kjenner til «Miss Landmine»-prosjektet fra unnfangelse til fødsel. Jeg tror for eksempel ikke forfatter Håvard Rem ville hatt det samme utgangspunktet.

– Hva handler boken om?

– Jeg håper i hvert fall at boken på et plan handler om det jeg kaller den gode viljens triumf – at uvitende godhet kan være like farlig som aktiv ondskap. Altfor mye bistand og annen veldedighet lider av et dinosaur-syndrom: altfor stort hjerte og altfor liten hjerne.

– I boken skildrer du bistandsmiljøets mørke sider. Hva nytt kommer frem?

– For eksempel at både koloniherren Kurtz i Conrads «Mørkets hjerte» og revolusjonsromantikeren Che Guevara faktisk var tidlige forløpere for dagens hjelpearbeidere. Og dessuten at bistandens sanne ansikt ofte er vestlige bistandsarbeidere som henger på barer i den tredje verdens hovedsteder og forsyner seg avprostituerte. Samtidig har vi visst lenge at bistanden ikke fungerer og midlene ikke kommer frem. Jeg ville gjerne undersøke hvorfor vi likevel fortsetter å pøse på med bistandsmilliarder når alle egentlig vet hvor lite det faktisk hjelper. Norge er pinglen i skolegården som bruker lottogevinsten sin på å kjøpe seg større kompiser og falsk innflytelse. Men boken er ikke primært en bistandskritikk. For meg er bistanden bare et symptom på et dypere moralsk mørke der vår medlidenshet og forakt for svakhet er blitt to sider av samme sak. Jeg bruker meg selv som fremste eksempel.

– På hvilken måte?

– Det som skiller denne boken fra kunstformene jeg vanligvis jobber i, er at meg og min person kommer mye mer til syne. Som det at jeg er forfengelig, og av og til mister troen på meningen med livet, er usikker, og kan la meg oppvarte av afrikanske horer klokken to om natten.

– Boken inneholder både dagbokaktige skildringer, dialoger og intervjuer. Hvorfor ble det sånn?

– Formen har gitt seg selv naturlig. Mye av det som hendte underveis med oss som var involverte i «Miss Landmine» fikk ikke plass i den offentlige versjonen av prosjektet. Erfaringene var for selvmotsigende og handlet om for kompliserte ting til å passe inn i det rene og klare uttrykket. Litteraturen lar i større grad de involverte komme til orde. Derfor har jeg blant annet

KONKURRANSE: Gjennom kunstprosjektet «Miss Landmine» hvor kunstner Morten Traavik rekrutterte landmine-skadede kvinner til missekonkurranse i Angola og Kambodsja, er kunstneren blitt overbevist om at bistandsprosjekter ikke kan redde verden. Her med kandidat Maria Fatima Da Conceicao. FOTO: GORM K. GAARE

med intervjuer med de forskjellige deltakerne i Angola og Kambodsja, samt mineryddere og dessuten folk med sterke motforestillinger mot prosjektet

– Hva ønsker du å tilføre den norske debatten om bistand?

– Jeg mener bistandsdebatten

må slutte å handle om tall og fakta. Vi må gå dypere og erkjenne at dem vi hjelper mest er oss selv.

– Prosjektene dine har fått mye kritikk. Hva kan boken si dem som mener at prosjektet var en «pervers utnyttelse av Angolas landmineskadede»?

– Det jeg håper er at de som leser får en fornemmelse av hvor sammensatt og selvmot-sigende verden er. At de reflekterer over hvem vi hjelper og hvordan vi hjelper. På et dypere plan spør jeg om hva som ligger bak våre ønsker om å være gode. I boken stiller jeg spørsmål om det egentlig finnes godhet som er helt uegennyttig.

– Ditt svar er kanskje nei?

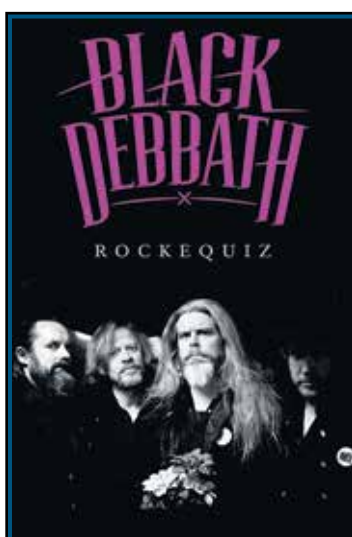
– Mitt svar er et spørsmåls-tegn.

DETTE ER ...

Morten Traavik (42)

Yrke: kunstner
Aktuell: Gir denne uken ut boken «Djevelen er en fallen engel» om sitt eget «Miss Landmine»-prosjekt. Det norsk-angolanske kunstprosjektet ble startet i 2007, og det ble arrangert missekonkurranser med landmineofre. Prosjektet var i grenselandet mellom politikk og humanitært arbeid, og vakte internasjonal oppsikt og debatt.

Vi har visst lenge at bistanden ikke fungerer og midlene ikke kommer frem

Møt Black Debbath

Rockequiz

Fredag 25. oktober kl 15.00

De har alltid et nytt spørsmål på lager for å sette sitt publikum på prøve. Her foreligger for første gang deres samlede produksjon av finurlige spørsmål mellom to permer. Velkommen til bokpresentasjon og mini-konsert. Vokalist: Egil Hegerberg

norli

Galleriet